

Crna Gora
SKUPŠTINA CRNE GORE
-Odbor za ekonomiju, finansije i budžet-
Broj 00-63-7/21-
Podgorica, 5. maj 2021. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

Na osnovu člana 77 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore, sa Šeste sjednice održane 17. marta 2021. godine, podnosi

IZVJEŠTAJ

sa **KONTROLNOG SASLUŠANJA Milojka Spajića, ministra finansija i socijalnog staranja u vezi sa nedavno realizovanim zaduživanjem države od 750 miliona eura, putem emisije euroobveznica na međunarodnom tržištu.**

I Na osnovu člana 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet na Prvoj sjednici, održanoj 28. decembra 2020. godine, polazeći od inicijative poslanika Damira Šehovića (broj 00-63-7/20-48), odlučio je da održi kontrolno saslušanje ministra finansija i socijalnog staranja Milojka Spajića u vezi sa nedavno realizovanim zaduživanjem države od 750 miliona eura, putem emisije euroobveznica na međunarodnom tržištu. Saslušanju su, pored ministra, bez prava učešća u raspravi, prisustvovali: Janko Odović, državni sekretar u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja i Ivana Gudović, savjetnica u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja.

II **Ministar finansija i socijalnog staranja, Milojko Spajić**, upoznao je Odbor da je u odnosu na temu saslušanja i realizovano zaduženje sve poznato, i da je svaki dokument objavljen javno. Objasnio je da je obveznica bila internog karaktera, samo za vrijeme trajanja procedure. Konstatovao je da je interni karakter obveznice bitan dok traje transakcija, jer ukoliko bi bilo javno da će Crna Gora da se zaduži, utiče se na cijenu obveznice i podstiče se tzv. insider trading i malverzacije na tržištu, ali da nakon navedenog roka nije obavezan interni karakter obveznice.

U odnosu na analize, ministar je objasnio da banke svakog dana rade analize i svakog dana daju podatke koji se odnose na prinose, analize tržišta, projekcije i slično, te da, imajući u vidu navedeno nije potreban dug rok kako bi se došlo do nekih zaključaka. Takođe, ministar je ocijenio da je obveznica urađena efikasno i za veoma kratak vremenski period i čestitao svima koji su učestvovali u tom procesu, kako administraciji, tako i ostalim ministarstvima. Na pitanje zašto smo se zadužili baš 9. decembra, odgovorio je, da je do dana Black Friday (Crnog petka), koji je krajem novembra, obično likvidnost maksimalna na svjetskim tržištima i tada je jedna od najpovoljnijih situacija

da se bilo ko zaduži ili izađe na tržište. Podsjetio je da je Direkcija za upravljanje dugom pokrenula proceduru, po ovlaštenju tadašnjeg ministra finansija, na osnovu ponuda banaka, a to su četiri banke sa kojima su u prošlosti radili, i da su radili sa pravnom kućom Linklaters, što je naslijeđeni ugovor. U daljem izlaganju ministar je naveo da su 7. decembra 2020. godine, imali tzv. Due Diligence, i da je potvrđeno sve što je do tada bilo i da su oni prihvatili takav koncept: banke i pravne kuće, i Londonska berza. Ministar je naveo da su svi bili svjesni da je u toku bila tranzicija vlasti i da administracija radi na tome, te da bi volio da to bude primjer tranzicija vlasti za budućnost. Istakao je da je kreditni rejting vrlo važno mjerilo pri donošenju odluke o visini kamatne stope. Ukazao je na činjenicu da je za Crnu Goru, za 2020. godinu, koja je covid godina i samim tim vrlo različita od ostalih godina, za B kreditni rejting, od B- do B+, izdat najmanji prinos u 2020. godini. U odnosu na konstataciju da zaduženje nije moralo biti u iznosu od 750 miliona eura, ministar je naveo da se iznos od 400 miliona eura morao vratiti ove godine, a od preostalih 350 miliona, 100 miliona eura će biti opredijeljeno za deficit. Napomenuo je da će deficit za 2021. godinu biti 3%, dok je za 2020. godinu bio skoro 11% i to poslije Rebalansa budžeta.

Kada je riječ o Budžetu za 2021. godinu saopštio je da je i dalje u fazi nacрта, ali nije planirano smanjenje plata. Naprotiv, izdavanja za plate se povećavaju po zakonski preuzetim obavezama, izdavanja za penzije i socijalna davanja se takođe povećavaju i kapitalni budžet, dok će subvencije za poljoprivredu ostati na istom nivou. Nakon sagledavanja efekata ove sezone, dio novca od obveznice koji preostane od investicija, će biti usmjeren na vraćanje bilateralnih kredita uzetih po nepovoljnim kamatnim stopama, tzv. skupih kredita. Pomenuo je da se na te kredite plaća 107 miliona eura kamate svake godine i cilj je da se vrate što prije. Kritički se osvrnuo na kapitalnu investiciju koja se odnosi na autoput i istakao da se traži način za refinansiranje kako bi se projekat realizovao do kraja. Takođe se kritički osvrnuo i na upravljanje državnim preduzećima u prethodnom periodu.

Kada su u pitanju tvrdnje da je proces zaduženja nezakonit ocijenio je da nije dobio nijednu pravno valjanu zamjerku i istakao da se konsultovao sa raznim pravnicima koji su potvrdili da je sve po pravnim procedurama i po zakonu. U odnosu na pitanje da li je moglo transparentnije, odgovorio je da ne postoji veći stepen transparentnosti od javnog i da bi volio da zna da li su prethodne Vlade imale takvu praksu.

U odnosu na pitanje u vezi sa privremenim finansiranjem, ministar je ukazao da to znači da oni svakog mjeseca prave novi budžet gdje se kaže kolika će biti potrošnja a koliki će biti prihod.

Takođe, ministar je saopštio da je nakon prispjeća sredstava po obveznici, u trezoru bilo 802 miliona eura, sa generalnim računom trezora i depozitima zajedno. Kada se od tog iznosa oduzmu sredstva dobijena od obveznice u iznosu od 746 miliona eura, u trezoru je bilo 56 miliona eura. Zaključio je da bi bez sredstava iz zaduženja, Crna Gora proglasila bankrot 21. januara 2021. godine.

III U raspravi su učestvovali poslanici: Damir Šehović, Branko Radulović, Raško Konjević, Dejan Đurović, Petar Ivanović, Danilo Šaranović, Predrag Sekulić, Simonida Kordić, Zdenka Popović, Miloš Konatar i Vladimir Joković.

Tokom rasprave postavljena su brojna pitanja i iskazani stavovi i mišljenja, koji se mogu rezimirati na sljedeći način:

- Zaduženje je realizovano pravovremeno i na efikasan način, uz povoljne uslove, i u iznosu koji garantuje stabilnost javnih finansija u 2021. godini.
- Zaduženje je nepovoljnije u odnosu na zemalje regiona i u odnosu na zemlje koje imaju isti kreditni rejting kao i Crna Gora, uz iznos koji je veći od neophodnog, što, takođe, povećava cijenu uzetog zajma.
- U odnosu na kreditni rejting Crne Gore, realizovano je zaduživanje po najpovoljnijim uslovima.
- Zaduženje je sprovedeno u kratkom vremenskom roku i postavlja se pitanje poštovanja Ustavnih i zakonskih procedura kod pripreme i ugovaranja zaduženja, učešća ministra finansija i socijalnog staranja u postupku pregovaranja, prije izbora na funkciju resornog ministra.
- Imajući u vidu postupak i aktivnosti koji su sprovedeni prilikom realizacije zaduživanja, ukazuju na potrebu otvaranja parlamentarne istrage u Skupštini Crne Gore po ovom pitanju.
- Vlada je imala pristup brojnim ekonomskim podacima koji su kroz prospekt i druga dokumenta prezentovali investitorima, a na osnovu kojih su isti donijeli odluke o kupovini obveznica.
- Podaci prezentovani u prospektu ne odgovaraju pojedinim proklamovanim politikama i ciljevima Vlade Crne Gore.
- Imajući u vidu da Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu, nije postavio gornji limit za zaduživanje, postavlja se pitanje da li je navedeni zakon, na osnovu kojeg je izvršeno zaduživanje, u skladu sa Ustavom Crne Gore. Takođe, iskazano je mišljenje da je bilo neophodno u 2020. godini izvršiti još jedan rebalans budžeta.
- Neadekvatno vođenje ekonomske politike od strane vlada u prethodnom periodu, visok nivo javnog duga, loše stanje u privrednim društvima u kojima

država ima većinski udio, nepovoljni krediti i slično, uslovilo je potrebu za većim iznosom zaduženja.

- Visinu zaduženja uslovila je i odluka da se u 2020. godini, u cilju suzbijanja pandemije Covid-19, zatvore granice Crne Gore, čime je ostvarenje prihoda od turizma bilo na nivou od oko 15% u odnosu na 2019. godinu, dok su susjedne zemlje, uz drugačiji pristup tretiranju ovog problema, ostvarile prihode na nivou od oko 50-60% prihoda iz 2019. godine.
- Potrebno je unaprijediti odnose na relaciji Skupština Crne Gore - Vlada Crne Gore, između ostalog, u dijelu koji se odnosi na odlučivanje o zaduživanju, odnosno, Ustavnoj nadležnosti Skupštine, kako u pogledu donošenja budžeta, tako i okvira za zaduživanje. Posebno je ukazano na mogućnost dodatnog tretiranja ovog pitanja na Radnoj grupi Skupštine koja će raditi na Nacrtu zakona o Skupštini Crne Gore.

U odnosu na mogućnost predlaganja zaključaka Skupštini Crne Gore povodom održanog kontrolnog saslušanja, a imajući u vidu da do održavanja Desete sjednice Odbora 4. maja 2021. godine, nije bilo predloga za utvrđivanje istih shodno dogovoru sa Šeste sjednice, Odbor se nije odlučio za predlaganje zaključaka.

Detaljna izlaganja članova Odbora i ministra finansija i socijalnog staranja sadržana su u zapisniku sa sjednice, čiji je sastavni dio i audio zapis sa sjednice.

PREDSJEDNIK ODBORA
Vladimir Joković, s.r.